

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора філософії, доцента кафедри спеціальних дисциплін Національної академії Служби безпеки України **Акімова Андрія Володимировича** на

дисертаційну роботу **Динчева Сергія Сергійовича** на тему:

«Публічне управління інформаційним забезпеченням реінтеграції тимчасово окупованих територій», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота Динчева Сергія Сергійовича присвячена актуальній для сучасної України проблематиці формування та вдосконалення механізмів інформаційного забезпечення публічного управління процесами реінтеграції тимчасово окупованих територій. В умовах триваючої збройної агресії Російської Федерації зазначена проблематика має не лише управлінське, соціально-економічне та гуманітарне, але й безпосереднє безпекове значення.

Тимчасова окупація територій супроводжується руйнуванням або трансформацією системи публічного управління, обмеженням доступу громадян до українського інформаційного простору, порушенням функціонування державних інформаційних ресурсів, зміною усталених комунікацій між населенням та органами публічної влади, а також системним інформаційно-психологічним впливом держави-агресора. За таких умов інформаційне забезпечення набуває значення одного з ключових елементів забезпечення стійкості державного управління та створення передумов для подальшої деокупації і реінтеграції територій.

Особливої актуальності набуває проблема отримання достовірної та актуальної інформації про стан тимчасово окупованих, прифронтових і деокупованих територій, демографічні та міграційні процеси, масштаби

руйнування інфраструктури, соціальні настрої населення, стан місцевих інституцій та наявні безпекові ризики. Якість, своєчасність і достовірність такої інформації безпосередньо впливають на обґрунтованість управлінських рішень та спроможність держави формувати диференційовану політику щодо територій, які перебувають у різних умовах окупації, бойових дій та посткризового відновлення.

Важливим аспектом досліджуваної проблематики є необхідність забезпечення належної координації діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій, правоохоронних органів та інших суб'єктів сектору безпеки і оборони.

Процеси деокупації та подальшої реінтеграції потребують не лише відновлення формального функціонування органів публічної влади, але й створення захищених каналів інформаційної взаємодії, верифікації даних, оперативного обміну інформацією та формування єдиного інформаційно-аналітичного середовища для підготовки і реалізації управлінських рішень.

Не менш складним завданням є відновлення повноцінної комунікації держави з громадянами, які тривалий час перебували в умовах окупації та інформаційної ізоляції. Тривалий вплив ворожої пропаганди, обмеження доступу до достовірної інформації, зміна соціальних зв'язків та накопичення недовіри створюють додаткові ризики для процесів реінтеграції. У цьому контексті інформаційна політика держави повинна поєднувати завдання забезпечення інформаційної безпеки, протидії дезінформації, відновлення довіри до державних інституцій та формування стійких каналів зворотного зв'язку з населенням.

Зазначене підтверджує необхідність системного наукового осмислення інформаційного забезпечення не як допоміжної функції державного управління, а як комплексного механізму, що безпосередньо впливає на ефективність деокупації, відновлення функціонування

державних інституцій, забезпечення національної безпеки та подальшої соціальної, економічної, правової й інформаційної реінтеграції територій.

З огляду на викладене тема дисертаційної роботи Динчева С.С. «Публічне управління інформаційним забезпеченням реінтеграції тимчасово окупованих територій» є актуальною, своєчасною та суспільно значущою, відповідає сучасним викликам публічного управління і потребам забезпечення національної стійкості та безпеки України.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Аналіз змісту дисертаційної роботи Динчева С.С. дає підстави позитивно оцінити ступінь обґрунтованості сформульованих автором наукових положень, висновків і рекомендацій. Логіка дослідження побудована відповідно до поставленої мети та забезпечує послідовний перехід від теоретичного осмислення проблем публічного управління кризовими територіями до визначення конкретних механізмів інформаційного забезпечення процесів їх реінтеграції.

Об'єктом дослідження визначено процеси публічного управління тимчасово окупованими, кризовими та посткризовими територіями в умовах воєнного та післявоєнного розвитку, а предметом – механізми інформаційного забезпечення публічного управління реінтеграцією тимчасово окупованих територій. Визначення предмета дослідження конкретизує загальну проблематику управління кризовими територіями та концентрує увагу на інформаційній складовій як необхідній передумові підготовки, прийняття і реалізації управлінських рішень.

Поставлена автором мета щодо обґрунтування теоретико-методологічних засад та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення механізмів інформаційного забезпечення реінтеграції територій реалізується через систему взаємопов'язаних дослідницьких завдань. Вони охоплюють аналіз понятійно-категоріального апарату,

специфіки публічного управління у воєнний і поствоєнний періоди, методів інформаційного забезпечення кризового управління, стану взаємодії органів влади з кризовими територіями, нормативно-правових засад реінтеграційної політики, технологічних аспектів інформаційного забезпечення та перспектив застосування інноваційних інструментів.

Методологічна основа дисертації має комплексний характер. Застосування системного підходу дозволило автору розглядати інформаційне забезпечення як складову цілісного механізму публічного управління. Інституційний метод забезпечив можливість дослідити компетенції та взаємодію суб'єктів публічної влади, а правовий аналіз – оцінити нормативне середовище формування і реалізації реінтеграційної політики.

Використання порівняльного аналізу є доцільним з огляду на необхідність урахування міжнародного досвіду постконфліктного відновлення та реінтеграції територій. Структурно-функціональний метод сприяв визначенню взаємозв'язків між елементами системи інформаційного забезпечення, а застосування елементів сценарного прогнозування є обґрунтованим в умовах невизначеності щодо тривалості бойових дій, послідовності деокупації територій, їх майбутнього безпекового стану та масштабів необхідного відновлення.

З безпекової точки зору позитивної оцінки заслуговує те, що автор не обмежує інформаційне забезпечення технічними питаннями накопичення та передачі даних. У дисертації воно розглядається у взаємозв'язку з достовірністю та верифікацією інформації, функціонуванням комунікаційних каналів, оцінюванням суспільних настроїв, інформаційною взаємодією держави з населенням, протидією деструктивному інформаційному впливу та забезпеченням обґрунтованості управлінських рішень.

Такий підхід є особливо важливим щодо тимчасово окупованих територій, оскільки об'єктивне отримання інформації про стан відповідних територій та населення ускладнюється обмеженим доступом до них, руйнуванням традиційних каналів комунікації, міграційними процесами, діяльністю окупаційних адміністрацій та системним інформаційним впливом держави-агресора. Відповідно, питання достовірності, актуальності, повноти та захищеності інформації набувають не лише управлінського, але й безпекового значення.

Обґрунтованість результатів дослідження забезпечується також опрацюванням нормативно-правових актів, наукових джерел, матеріалів щодо міжнародного досвіду реінтеграції та практики функціонування системи публічного управління в умовах воєнного стану.

Таким чином, обраний автором методологічний інструментарій загалом відповідає меті та завданням дисертаційної роботи, а сформульовані наукові положення і висновки є логічно пов'язаними з результатами проведеного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційної роботи Динчева С.С. визначається комплексним розвитком теоретичних і прикладних засад публічного управління інформаційним забезпеченням реінтеграції тимчасово окупованих територій та формуванням авторських підходів до вирішення управлінських, інформаційних, інституційних і соціально-комунікаційних проблем, що виникають у процесах деокупації та посткризового відновлення.

Одним із найбільш цікавих результатів дослідження є сформульована автором концепція реінтеграційного примирення. На відміну від підходів, за яких реінтеграція переважно пов'язується з відновленням адміністративного контролю держави, функціонування органів влади та соціально-економічної інфраструктури, автор акцентує

увагу на необхідності відновлення суспільних зв'язків та довіри між громадянами, територіальними громадами і державними інституціями.

У логічному зв'язку із зазначеною концепцією перебуває запропонований здобувачем феномен національної ремісії. Автор обґрунтовує можливість існування такого стану поствоєнного суспільства, за якого гострота соціального конфлікту знижується до рівня, достатнього для спільного функціонування різних груп громадян та публічних інституцій, хоча окремі причини суспільної напруги можуть продовжувати існувати. Враховуючи тривалість окупації окремих територій, вимушену міграцію населення та тривалий інформаційний вплив держави-агресора, така постановка питання має наукове значення для розроблення майбутньої державної політики реінтеграції.

Вагомим результатом дисертаційного дослідження є модель інтегрованої системи інформаційного супроводу реінтеграційної політики, яка передбачає об'єднання державних інформаційних ресурсів, цифрових платформ, комунікаційних каналів, механізмів зворотного зв'язку, інструментів верифікації даних та моніторингу соціальних настроїв.

З позицій забезпечення стійкості системи публічного управління принципове значення має саме інтегрований характер запропонованої моделі. У процесах деокупації та реінтеграції інформація надходитиме від значної кількості суб'єктів, матиме різний рівень достовірності, оперативності та доступності, а частина інформаційного середовища перебуватиме під впливом противника. За таких обставин можливість консолідації, перевірки та використання інформації різними органами публічної влади стає необхідною умовою прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Позитивної оцінки заслуговує запропонований автором диференційований підхід до поетапної інтеграції деокупованих і прифронтових територій. Урахування тривалості окупації, масштабів

руйнування інфраструктури, демографічних змін, безпекової ситуації, стану місцевих інституцій та готовності населення до повернення в український правовий і соціальний простір дозволяє відмовитися від уніфікованої моделі реінтеграції.

Такий підхід має особливе значення з позицій безпеки, оскільки умови відновлення публічного управління на територіях, що перебували під окупацією протягом різного часу та мають різний рівень інституційного, соціального й інфраструктурного руйнування, об'єктивно вимагатимуть застосування різних управлінських режимів, інформаційних інструментів і комунікаційних стратегій.

Науковий інтерес становить також здійснене здобувачем уточнення змісту категорій «інформаційне забезпечення реінтеграції територій», «кризові території», «деокуповані території», «прифронтові території» та «реінтеграційна політика», що дозволило сформулювати взаємопов'язаний понятійний апарат дослідження процесів публічного управління територіями в умовах війни та поствоєнного відновлення.

Подальшого розвитку в роботі набули положення щодо взаємодії органів публічної влади з різними групами населення, які зазнали наслідків окупації та війни. Диференціація внутрішньо переміщених осіб, громадян, які залишалися на тимчасово окупованих територіях, осіб, що втратили житло або бізнес, мешканців зруйнованих населених пунктів, потенційних репатріантів та громадян, які інтегрувалися в нові територіальні громади, створює основу для формування адресних інформаційних і управлінських механізмів.

Загалом представлені результати характеризуються належним рівнем наукової новизни та формують взаємопов'язану систему положень щодо інформаційного забезпечення реінтеграційної політики. Особливої уваги заслуговує посвідчення автором управлінського, інформаційного, безпекового та соціально-комунікаційного вимірів реінтеграції, що

відповідає комплексному характеру проблеми повернення тимчасово окупованих територій до єдиного політико-правового та суспільного простору України.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення результатів дисертаційного дослідження Динчева С.С. визначається можливістю використання запропонованих теоретичних положень, моделей та рекомендацій у діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій та інших суб'єктів, залучених до формування і реалізації державної політики щодо тимчасово окупованих, деокупованих та прифронтових територій.

Особливе практичне значення має запропонована автором модель інтегрованої системи інформаційного супроводу реінтеграційної політики. Її застосування може сприяти підвищенню оперативності інформаційного обміну між органами публічної влади, консолідації даних про стан територій та населення, забезпеченню їх верифікації, розвитку захищених каналів комунікації та формуванню інформаційно-аналітичної основи для прийняття управлінських рішень.

З практичної точки зору заслуговує на увагу диференційований підхід автора до визначення механізмів реінтеграції територій залежно від тривалості окупації, масштабів руйнування інфраструктури, безпекової ситуації, демографічних змін, стану місцевих інституцій та соціальних настроїв населення. Використання такого підходу дозволяє адаптувати управлінські та інформаційно-комунікаційні заходи до фактичного стану конкретної території.

Практично значущими є також положення щодо організації інформаційної взаємодії з громадянами, які перебувають на тимчасово окупованих територіях. Забезпечення доступу таких громадян до достовірної інформації, державних сервісів та безпечних каналів комунікації має розглядатися не лише як складова інформаційної політики,

а й як засіб збереження інституційного зв'язку громадян з Україною та формування передумов для їх подальшої реінтеграції.

Значний прикладний потенціал мають запропоновані автором положення щодо інформаційного супроводу процесів відновлення майнових прав, підтримки внутрішньо переміщених осіб, відновлення економічної активності, моніторингу соціальних настроїв та формування соціально-комунікаційних механізмів реінтеграції.

Таким чином, отримані в дисертаційній роботі результати мають практичну спрямованість та можуть бути використані під час розроблення державних і регіональних програм деокупації, посткризового відновлення та реінтеграції територій, а також удосконалення механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів публічної влади.

Повнота висвітлення результатів дисертаційного дослідження у наукових публікаціях. Основні положення та результати дисертаційної роботи Динчева С.С. знайшли належне відображення у наукових публікаціях здобувача. Тематика опублікованих праць відповідає меті та завданням дисертаційного дослідження і охоплює його основні теоретичні та прикладні напрями.

У статті «Досвід уряду Хорватії у реінтеграції тимчасово окупованих територій» автором досліджено зарубіжний досвід постконфліктного врегулювання, відновлення публічного управління, місцевого самоврядування та правопорядку на територіях, що тривалий час перебували поза юрисдикцією центральної влади. Проведений аналіз дозволив автору не лише визначити елементи хорватського досвіду, потенційно придатні для України, але й окреслити принципові відмінності між умовами реінтеграції територій Хорватії та сучасними українськими реаліями.

Безпосередньо проблематиці інформаційного забезпечення присвячено публікацію «Інституціональні аспекти інформаційної взаємодії

з громадами тимчасово окупованих територій», у якій розглянуто цифрову взаємодію органів державної влади з громадянами на тимчасово окупованих територіях та запропоновано модель, що поєднує інституційні механізми управління, цифрову інфраструктуру та гуманітарні принципи державної політики реінтеграції.

Важливим є те, що у зазначеній публікації автор звертає увагу на необхідність створення безпечних інформаційних каналів, які забезпечують громадянам можливість отримання достовірної інформації та взаємодії з державними інституціями без створення додаткових ризиків для осіб, які перебувають в умовах окупації.

Соціально-комунікаційна складова дисертаційного дослідження представлена у статті «Проблематика примирення на поствоєнному просторі», що тематично пов'язана із запропонованими в дисертації концепцією реінтеграційного примирення та положеннями щодо національної ремісії.

Економічні та компенсаційні аспекти посткризового відновлення розкрито у публікації «Розвиток механізмів втраченого в результаті військових дій бізнесу», а питання інформаційної підтримки окремих категорій населення - у праці «Information support for internally displaced persons in Ukraine during the war».

Окремі результати дослідження пройшли апробацію під час міжнародних наукових заходів, де автором розглядалися пріоритетні напрями післявоєнного відновлення України та проблеми забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування на тимчасово окупованих територіях.

Аналіз змісту публікацій свідчить про їх тематичну єдність із дисертаційною роботою. У сукупності вони охоплюють міжнародний досвід реінтеграції, інституційні та інформаційно-комунікаційні механізми взаємодії держави з тимчасово окупованими територіями, проблематику

поствоєнного примирення, інформаційну підтримку внутрішньо переміщених осіб, економічне відновлення та функціонування місцевого самоврядування.

Таким чином, основні наукові положення та результати дисертаційної роботи Динчева С.С. достатньо мірою представлені у наукових публікаціях здобувача, а їх зміст відповідає основним напрямам проведеного дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Загалом позитивно оцінюючи зміст, науковий рівень та практичну спрямованість дисертаційної роботи Динчева С.С., необхідно зазначити, що складність і багатоаспектність досліджуваної проблематики об'єктивно зумовлюють наявність окремих положень, які мають дискусійний характер, потребують додаткового обґрунтування або конкретизації.

Особливістю дослідження інформаційного забезпечення реінтеграції тимчасово окупованих територій є те, що відповідні управлінські процеси здійснюються в умовах високого рівня безпекової невизначеності, обмеженого доступу до територій та достовірної інформації про їх фактичний стан, системного інформаційно-психологічного впливу держави-агресора, потенційного використання інформаційних ресурсів у деструктивних цілях, а також необхідності одночасного забезпечення відкритості публічного управління та захисту інформації, розголошення якої може створювати додаткові ризики для держави і громадян.

Крім того, значна частина запропонованих у дисертації механізмів орієнтована на майбутні процеси деокупації та реінтеграції територій, конкретні безпекові, соціальні та інституційні умови яких на сьогодні неможливо спрогнозувати повною мірою. Це об'єктивно підвищує значення адаптивності запропонованих управлінських рішень та потребує визначення можливих механізмів їх застосування за різних сценаріїв розвитку ситуації.

Зазначене не знижує загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи та наукової цінності отриманих автором результатів, однак дає підстави для виокремлення окремих положень, які потребують додаткового обговорення. У зв'язку з цим вважаю за доцільне звернути увагу на такі дискусійні питання та зауваження:

На с. 25-26 дисертаційної роботи автор здійснює порівняння категорій «державне управління» та «публічне управління», пов'язуючи розвиток сучасної управлінської парадигми з переходом від переважно адміністративно-командної моделі до людиноцентричної моделі публічного управління, заснованої на принципах відкритості, партнерства, цифровізації та залучення громадян до процесів підготовки і реалізації управлінських рішень. У цьому контексті розширення інформаційної взаємодії між державою, громадянами, територіальними громадами, бізнесом та інститутами громадянського суспільства цілком обґрунтовано розглядається автором як одна з характерних ознак сучасного публічного управління.

Водночас умови воєнного стану об'єктивно формують протилежну тенденцію. Необхідність забезпечення національної безпеки, захисту інформації про діяльність органів державної влади та сектору безпеки і оборони, критичну інфраструктуру, переміщення населення, логістичні маршрути, стан окремих територій та інші чутливі дані потребує обмеження доступу до частини інформації, посилення централізації окремих управлінських процесів та встановлення спеціальних режимів інформаційного обміну.

У зв'язку з цим виникає певна концептуальна суперечність між характерною для сучасного публічного управління тенденцією до максимальної відкритості інформаційного середовища та об'єктивною необхідністю його часткового обмеження в умовах війни.

З огляду на зазначене автору доцільно пояснити, чи можна вважати, що в умовах воєнного стану відбувається певне ситуативне посилення саме державно-управлінської складової публічного управління, яка передбачає більшу централізацію та контроль інформаційних потоків? Де, на думку здобувача, має проходити межа між принципами відкритості та участі громадян, характерними для публічного управління, і необхідними в умовах війни обмеженнями інформаційної відкритості, зумовленими інтересами національної безпеки?

2. На с. 49–50 дисертаційної роботи та в подальшому викладі автор широко використовує категорію «кризові території», під якою пропонує розуміти території, де внаслідок воєнних дій, окупації, гуманітарних криз, масштабних руйнувань або інших надзвичайних обставин відбулося суттєве порушення функціонування систем публічного управління, економіки, соціальної сфери, інфраструктури та суспільних комунікацій. До переваг такого підходу автор відносить можливість урахування не лише формального адміністративно-правового статусу території, але й фактичного рівня її безпеки, соціально-економічного стану та інтегрованості до загальнодержавного простору.

Водночас запропонована категорія є значно ширшою за поняття «тимчасово окуповані території» та потенційно об'єднує території з принципово різним правовим статусом, рівнем державного контролю, характером безпекових загроз, станом системи публічного управління та можливостями інформаційної взаємодії. Очевидно, що механізми управління тимчасово окупованою територією, прифронтовою громадою, деокупованою територією або територією, яка зазнала значних руйнувань, але постійно перебуває під контролем України, не можуть бути тотожними.

У цьому контексті дискусійним є питання щодо управлінської доцільності об'єднання настільки різних за своїм статусом і фактичним станом територій у межах єдиної категорії «кризові території». Надмірно

широке трактування зазначеного поняття потенційно може ускладнювати вибір конкретних механізмів публічного управління та інформаційного забезпечення, оскільки для кожного типу територій характерними є власні управлінські завдання, інформаційні потреби, безпекові обмеження та режими взаємодії з населенням.

У зв'язку з цим автору доцільно додатково пояснити, яку саме наукову та практичну функцію виконує запропонована класифікація кризових територій. Які спільні характеристики дозволяють об'єднати різні типи територій у межах однієї категорії та, водночас, за якими критеріями необхідно здійснювати їх подальшу диференціацію для вибору відповідних механізмів публічного управління, інформаційного забезпечення, безпеки, відновлення та реінтеграції?

3. На с. 77-78 дисертаційної роботи здобувач виокремлює інституційний механізм реінтеграції тимчасово окупованих територій та наголошує на інституційному характері відповідних процесів. Автор справедливо зазначає, що реінтеграція не може обмежуватися застосуванням адміністративних або безпекових заходів і потребує комплексної взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій, правоохоронних органів, громадянського суспільства та інших суб'єктів.

Водночас така постановка питання потребує більш чіткого визначення змістовної основи самого інституційного механізму реінтеграції. Після деокупації відповідних територій держава матиме необхідність одночасного вирішення комплексу взаємопов'язаних завдань: відновлення конституційного порядку та діяльності органів публічної влади, забезпечення безпеки населення, відновлення державних інформаційних ресурсів і реєстрів, надання адміністративних і соціальних послуг, кадрового забезпечення органів влади та відновлення взаємодії державних інституцій із територіальними громадами.

Особливо складним елементом такого механізму є кадрово-інституційне відновлення. Тривале перебування територій в умовах окупації об'єктивно актуалізує необхідність отримання та верифікації інформації щодо функціонування місцевих органів і установ, поведінки посадових осіб та інших осіб, які виконували публічні функції, характеру їх взаємодії з окупаційними адміністраціями, а також обставин, за яких така взаємодія здійснювалася. При цьому відповідні управлінські рішення повинні ґрунтуватися на законності, індивідуальній оцінці обставин та достовірній інформації, а не на узагальнених припущеннях щодо поведінки населення або посадових осіб під час окупації.

У цьому контексті важливим є також питання інституційної координації. Значна кількість суб'єктів, залучених до процесів деокупації та реінтеграції, створює ризик дублювання повноважень, фрагментації інформації та виникнення управлінських розривів між безпековими, правоохоронними, соціальними, економічними та адміністративними складовими державної політики.

У зв'язку з цим автору доцільно конкретизувати, які саме принципи та інституційні елементи мають бути покладені в основу механізму публічного управління реінтеграцією деокупованих територій. Яким чином у межах такого механізму повинні поєднуватися відновлення органів публічної влади, міжвідомча координація, інформаційно-аналітичне забезпечення, кадрове відновлення та оцінка діяльності посадових осіб у період окупації з одночасним забезпеченням законності, прав громадян і безперервності публічного управління?

4. На с. 114, 116 дисертаційної роботи, а також у положеннях першого розділу автор значну увагу приділяє проблематиці національного примирення, реінтеграційного примирення та запропонованому ним феномену національної ремісії. Розвиваючи зазначені положення, здобувач пропонує можливість формування нормативних засад відповідної

державної політики, зокрема висловлює ідею щодо розроблення концептуального документа – Кодексу примирення та суспільної реінтеграції України, метою якого могло б стати врегулювання процесів відновлення суспільної єдності після деокупації територій та завершення воєнного конфлікту.

Не заперечуючи актуальності порушеної проблематики, слід зазначити, що суспільне примирення має складну природу та не може розглядатися виключно як результат адміністративного або нормативно-правового впливу держави. Значна частина наслідків війни пов'язана з особистим досвідом громадян, втратою близьких, житла та майна, вимушеним переміщенням, тривалим перебуванням в окупації, різними моделями поведінки людей в умовах окупаційного режиму, психологічними травмами, руйнуванням соціальних зв'язків та формуванням взаємної недовіри між окремими групами суспільства.

За таких обставин виникає питання щодо меж управлінського впливу держави на процеси суспільного примирення. З одного боку, держава як суб'єкт публічного управління повинна створювати правові, інституційні та соціальні умови для відновлення суспільної єдності. З іншого – надмірна формалізація або адміністративне нав'язування певної моделі примирення може не лише виявитися неефективним, але й спричинити додаткову суспільну напругу, особливо якщо громадянами така політика сприйматиметься як спроба держави нормативно визначити їх ставлення до особистого досвіду війни та окупації.

У цьому контексті дискусійним видається і запропонований автором підхід до нормативного оформлення відповідних процесів у формі Кодексу примирення та суспільної реінтеграції України. Потребує уточнення, що саме може бути предметом нормативного регулювання такого документа: безпосередньо процес суспільного примирення чи, скоріше, система

державних гарантій, інституцій, процедур та інструментів, які створюватимуть умови для його поступового формування.

У зв'язку з цим автору доцільно пояснити, якою має бути роль держави як суб'єкта публічного управління у процесах реінтеграційного примирення та досягнення стану національної ремісії. Які інструменти державного впливу є допустимими та ефективними у сфері, що значною мірою стосується особистих моральних, психологічних і світоглядних установок громадян, та де має проходити межа між формуванням державою умов для суспільного примирення і безпосереднім втручанням у цей внутрішній суспільний процес?

Загальний висновок та оцінка дисертаційної роботи.

Висловлені зауваження та дискусійні положення стосуються переважно окремих аспектів практичної реалізації запропонованих автором підходів, визначення меж застосування окремих управлінських механізмів та необхідності додаткової конкретизації положень, що мають перспективний характер. Вони не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, не знижують наукової цінності отриманих результатів та значною мірою обумовлені складністю і динамічністю предмета дослідження.

Слід також враховувати, що значна частина досліджуваних автором процесів стосується майбутньої деокупації та реінтеграції територій, конкретні безпекові, інституційні, демографічні та соціально-економічні умови яких на сьогодні неможливо визначити повною мірою. У зв'язку з цим окремі положення дисертації закономірно мають прогностичний характер і можуть бути розвинені та конкретизовані у подальших дослідженнях з урахуванням фактичних умов реалізації державної реінтеграційної політики.

Дисертаційна робота Динчева Сергія Сергійовича «Публічне управління інформаційним забезпеченням реінтеграції тимчасово окупованих територій» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому представлено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення актуального наукового завдання щодо розвитку механізмів інформаційного забезпечення публічного управління реінтеграцією тимчасово окупованих територій України.

Проведене дослідження характеризується логічною побудовою, відповідністю визначених завдань поставленій меті та використанням комплексу методів, адекватних предмету дослідження. Сформульовані автором положення і висновки ґрунтуються на результатах проведеного аналізу та формують цілісне уявлення про інформаційне забезпечення як комплексний механізм публічного управління процесами деокупації, відновлення та реінтеграції територій.

До позитивних характеристик роботи слід віднести поєднання автором управлінського, інформаційного, інституційного, соціально-комунікаційного та безпекового вимірів досліджуваної проблематики. Такий підхід є виправданим з огляду на те, що процеси реінтеграції відбуватимуться в умовах значних відмінностей між територіями за тривалістю окупації, масштабами руйнувань, станом місцевих інституцій, демографічною ситуацією, рівнем інформаційної ізоляції населення та характером наявних безпекових ризиків.

Вагомими результатами дисертаційного дослідження є запропонована концепція реінтеграційного примирення та обґрунтування феномену національної ремісії, розроблення моделі інтегрованої системи інформаційного супроводу реінтеграційної політики, формування диференційованого підходу до управління територіями залежно від їх фактичного стану, а також розвиток положень щодо інституційного та соціально-комунікаційного забезпечення реінтеграційних процесів.

Окремої позитивної оцінки заслуговує розгляд інформаційного забезпечення не лише як технологічної складової діяльності органів публічної влади, а як системоутворюючого елемента управлінського механізму. В умовах тимчасової окупації, інформаційної ізоляції населення, деструктивного інформаційного впливу держави-агресора та обмежених можливостей отримання достовірних даних саме якість, оперативність, захищеність та верифікованість інформації значною мірою визначатимуть спроможність держави приймати обґрунтовані рішення щодо деокупованих і посткризових територій.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих автором положень і рекомендацій у діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій та інших суб'єктів, залучених до процесів деокупації, відновлення та реінтеграції територій. Результати дослідження можуть бути враховані під час розвитку інформаційно-аналітичних систем, удосконалення міжвідомчої взаємодії, формування механізмів комунікації з населенням тимчасово окупованих і деокупованих територій та розроблення відповідних державних і регіональних програм.

Основні результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у наукових публікаціях здобувача та були апробовані під час науково-комунікативних заходів. Зміст опублікованих праць відповідає основним напрямам дисертаційної роботи та відображає результати дослідження міжнародного досвіду реінтеграції, інституційної та інформаційної взаємодії з тимчасово окупованими територіями, поствоєнного примирення, інформаційного забезпечення окремих груп населення та економічного відновлення.

Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні, її зміст відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», а представлені результати засвідчують здатність здобувача самостійно здійснювати науковий пошук, формулювати та вирішувати наукові завдання, здійснювати критичний аналіз складних суспільно-управлінських процесів та розробляти науково обґрунтовані рекомендації.

За актуальністю теми, ступенем обґрунтованості наукових положень і висновків, науковою новизною та практичним значенням отриманих результатів, а також повнотою їх висвітлення у наукових публікаціях дисертаційна робота Динчева Сергія Сергійовича «Публічне управління інформаційним забезпеченням реінтеграції тимчасово окупованих територій» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор - Динчев Сергій Сергійович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент

доктор філософії, доцент кафедри спеціальних дисциплін
Національної академії Служби безпеки України

Акімов Андрій Володимирович